

Stadsledningskontoret

Yttrande med anledning av ”Skolbibliotek för bildning och utbildning” SOU 2021:3

Kommunstyrelsen har skickat ”Skolbibliotek för bildning och utbildning” (KS 2021/360) på remiss till utbildningsnämnden.

Utbildningsförvaltningen lämnar synpunkter på remissen i form av ett kontorsutlåtande, då remisstiden inte medger behandling av utbildningsnämnden.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Bilaga

Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3)

Handläggare
Maria Ronnås
Telefon: 08-508 33 967

Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3)

Kontorsutlåtande med anledning av remiss från
kommunstyrelsen, KS 2021/360

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat delbetänkandet ”Skolbibliotek för bildning och utbildning” på remiss till utbildningsnämnden. Utbildningsförvaltningen lämnar synpunkter på remissen i form av ett kontorsutlåtande, då remisstiden inte medger behandling av utbildningsnämnden.

I delbetänkandet föreslås åtgärder för att stärka skolbiblioteken i syfte att ge elever likvärdig tillgång till ändamålsenlig skolbiblioteksverksamhet med fackutbildade bibliotekarier. Utredningen föreslår bland annat att skollagen ska definiera syftet med skolbibliotek, att det i lagen ska framgå att skolbibliotek ska vara bemannade samt att varje huvudman i en biblioteksplan ska precisera hur syftet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås. Varje huvudman ska även sträva efter att i första hand anställa personal i skolbiblioteket som har en examen i biblioteks- och informationsvetenskap eller i andra hand annan relevant examen. Staten ska enligt förslaget kompensera kommunerna med 430 miljoner per år för de ökade kostnaderna för bemanning som kan förväntas följa om utredningens lagförändringar blir verklighet.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslagen. Detta förutsatt att lagändringarna underbyggs av nödvändig och tillräcklig finansiering samt genom att antalet utbildningsplatser inom biblioteks- och informationsvetenskap utökas.

Bakgrund/ Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Skolbibliotek för bildning och utbildning” (SOU 2021:3) till utbildningsnämnden. Utbildningsförvaltningen lämnar synpunkter på remissen i form av ett kontorsutlåtande, då remisstiden inte medger behandling av utbildningsnämnden.

På uppdrag av regeringen har en särskild utredare tillsatts att utreda och föreslå åtgärder för att stärka skolbiblioteken i syfte att ge alla elever likvärdig tillgång till skolbibliotek. I uppdraget har ingått att utreda och föreslå åtgärder för att öka tillgången till skolbibliotek som bemannas med utbildade bibliotekarier. Uppdraget redovisas i betänkandet ”Skolbibliotek för bildning och utbildning”, som innehåller förslag till ändringar i skollagen och i läroplanerna för de olika skolformerna.

Förslagen om ändringar i skollagen handlar om att elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek på den egna skolenheten, att syftet med skolbibliotek i högre grad ska framgå i skollagen samt att varje huvudman i en biblioteksplan ska precisera hur syftet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås. Vidare innehåller lagändringsförslaget en paragraf om att huvudmannen i första hand ska sträva efter att skolbibliotek bemannas med personal som har en examen i biblioteks- och informationsvetenskap.

I förslaget till ändringar i läroplanerna för de olika skolformerna i kapitel 2 ges i förslaget en delvis ändrad lydelse jämfört med den nuvarande och där föreslås ett tillägg om att samarbetsformer ska utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare.

Skolverket föreslås kategorisera skolbibliotekarier som pedagogisk personal i sin uppgiftsinsamling och revidera sina allmänna råd så att även skolbiblioteket inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet på skolan.

Staten ska enligt förslaget kompensera kommunerna med 430 miljoner per år för de ökade kostnaderna för bemanning som kan förväntas följa om utredningens lagförändringar blir verklighet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa, i samverkan med grundskole- och gymnasieavdelningarna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag, under förutsättning att lagändringarna underbyggs av nödvändig och tillräcklig finansiering. Om förslagen genomförs kan det leda till att elever nationellt får en betydligt mer likvärdig skolbiblioteksverksamhet, vilket skulle stärka deras läsutveckling och medie- och informationskunnighet. Utredningens innehåll utgör ett värdefullt bidrag till att öka kunskapen om skolbibliotek och skolbibliotekens verksamhet. Nedan kommenteras vissa delar i utredningen.

30a § Skolbibliotek tillgång

Utbildningsförvaltningen välkomnar delbetänkandets förslag till ändring i skollagen om att elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek. Skolbibliotekarien har en central betydelse för en ändamålsenlig och välfungerande skolbiblioteksverksamhet.

Utbildningsförvaltningen välkomnar också att förslaget om ändring i skollagens regler om skolbibliotek även ska omfatta elever i förskoleklassen.

30b § Syftet med skolbibliotek

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till att syftet med skolbibliotek tydliggörs i skollagen liksom att dess syfte slås fast som att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. På så sätt förtydligas skolbibliotekets ansvar och roll på skolan och den specifika kompetens som skolbibliotekarien bidrar med synliggörs.

Förvaltningen välkomnar också förslaget om att det i den befintliga kommunala biblioteksplanen, eller i en särskild skolbiblioteksplan, ska preciseras hur syftet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås.

30c § Bemanning av skolbibliotek

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att i första hand bemanna skolbiblioteken med fackutbildade bibliotekarier. Bibliotekarier har genom sin utbildning särskilt goda förutsättningar att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Det finns dock flera utmaningar i detta förslag, framför allt kopplat till finansiering av heltidstjänster i rimlig relation till elevantalet på skolan (se synpunkt nedan). En annan utmaning är tillgången till fackutbildade bibliotekarier med intresse för arbete i skolbibliotek. Förvaltningen välkomnar därför förslaget om att antalet utbildningsplatser inom biblioteks- och informationsvetenskap föreslås öka.

Förslaget om att vidareutbilda lärare för skolbiblioteksverksamhet (VALS) är enligt förvaltningen en bra möjlighet under en övergångsperiod.

Förslag till ändringar i läroplanerna

Samarbeten på skolan är en nyckelfaktor för välfungerande skolbiblioteksverksamhet varför förvaltningen välkomnar förslaget till ändringar i läroplanerna för de olika skolformerna, grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, gymnasieskolan samt grund- och gymnasiesärskolan, sameskolan och specialsolan.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till den nya formuleringen om skolbibliotek i de olika läroplanerna som föreslås. I förslaget finns ett tillägg om att samarbetsformer ska utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare: ”skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet - samarbetsformer utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare.”

Förutsättning för förslagets genomförande

Förvaltningen vill understryka vikten av att föreslagna lagändringar och ökade krav på bemanning underbyggs av nödvändig och tillräcklig finansiering. Vad gäller de statliga bidrag som behöver utgå är det angeläget att den administrativa bidragsmodellen svarar mot en effektiv hantering och att den är väl genomtänkt för att i möjligaste mån bidra till långsiktigt hållbara lösningar av bemanningen. Omfattningen och utformningen av statsbidraget är kritiska faktorer för förvaltningens möjligheter att till fullo uppfylla den förhöjda ambitionsnivån i lagändringsförslagen.

Övriga synpunkter

Utbildningsförvaltningen välkomnar det föreslagna nationella utvecklingsarbetet om skolbiblioteksstatistik samt att Skolverket ska se över föreskrifterna om uppgiftsinsamling från huvudmännen inom skolväsendet och utreda om skolbibliotekarier kan redovisas som pedagogisk personal. En sådan förändring skulle förbättra möjligheten att synliggöra relevant information om skolbiblioteksverksamheten, både lokalt och nationellt.

Förvaltningen ser det också som positivt att Skolverket utvecklar arbetet med allmänna råd om skolbibliotek samt omarbetar råden gällande det systematiska kvalitetsarbetet så att dessa även omfattar skolbibliotek.